

PPG

PRAGMATIC
POLICY
GROUP

Programėlių pagrindu vykdoma pristatymo veikla Lietuvoje 2025 m.

Kurjerių-partnerių perklasifikavimo poveikio vietos prekybai,
uždarbio galimybėms ir vartotojų kainoms vertinimas.

Apie šią ataskaitą

Šią ataskaitą nepriklausomai parengė „Pragmatic Policy Group“ (toliau – PPG), ją užsakė „Wolt“, kad geriau suprastų galimą pasiūlymų dėl teisės aktų, turinčių įtakos platformose vykdomai veiklai, ekonominį poveikį.

„Pragmatic Policy Group“

PPG yra nepriklausoma ekonominių tyrimų agentūra, kuri modeliuoja įvairių teisėkūros ir reguliavimo scenarijų poveikį ekonomikai.

PPG ypač daug dėmesio skiria nenumatytiems vyriausybių politikos priemonių padariniams, susijusiems su labiausiai pažeidžiamais bendruomenės nariais.

Naudodamiesi pažangiais analitiniais metodais ir remdamiesi rinkos patirtimi, prognozuojame reglamentų poveikį, dalijamės įrodymais grindžiamomis įžvalgomis ir padedame priimti strateginius sprendimus.

Apie autorių

Oliveris Browne'as yra PPG vyriausiasis ekonomistas. Anksčiau jis ėjo Australijos išdo sekretoriaus vyriausiojo patarėjo politikos klausimais pareigas. Eidamas šias pareigas jis kūrė nacionalinę ekonominę politiką, įskaitant 3,8 trilijono JAV dolerių vertės bankų sistemos reformas po pasaulinės finansų krizės.

Be to, beveik dešimtmetį Oliveris dirbo ekonomikos, finansų ir teisės srityse bendrovėse „BlackRock“ Niujorke, „J.P. Morgan“ Sidnėjuje ir pasaulinėje advokatų kontoroje „Ashurst“.

Turinys

PUSLAPIO NUMERIS

1	Ivadas	4
	Pagrindinės išvados	5
2	Perklasifikavimo poveikis vartotojų kainoms ir paklausai	7
	Kainų didėjimas vartotojams	7
	Mažesnė vartotojų paklausa	8
3	Prekybininkai netektų pajamų	9
4	Platformose veikiančių asmenų veiklos valandų ir užmokesčio mažėjimas	12
	Mažiau veiklos valandų per savaitę	13
	Sumažėjusios platformose veikiančių asmenų metinės pajamos	14
5	Mažiau galimybių užsidirbti	16
	Pradiniai nuostoliai dėl mažesnės paklausos	17
	Antriniai nuostoliai dėl nustatytų grafikų	17
	Bendri galimybių užsidirbti nuostoliai	18
6	Priedas: metodika	19

1 Įvadas

Programėlių pagrindu vykdomos pristatymo veiklos sektorius Lietuvoje tapo svarbiu lanksčių pajamų, smulkiojo verslo pajamų ir būtinų paslaugų vartotojams šaltiniu. Tūkstančiai žmonių renka galimybę lanksčiai užsidirbti, teikdami paslaugas per platformas, o prekybininkai jomis naudojasi, norėdami pasiekti daugiau vartotojų ir prisitaikyti prie paklausos pokyčių. Prognozuojama, kad artimiausiu metu maisto ir maisto produktų pristatymo internetu rinkos kasmet augs atitinkamai **7 proc.** ir **12,8 proc.**, o tai rodo didelį vartotojų susidomėjimą šiomis paslaugomis.¹

Europos Sąjungai įgyvendinant Darbo platformoje direktyvą (*angl. Platform Work Directive, PWD*) – programėlių pagrindu vykdomos veiklos reguliavimo sistemą – Lietuva turi nuspręsti, kaip reglamentuoti veiklą platformose. Dėl pasiūlymų perklasifikuoti kurjerius-partnerius į tradicinius darbuotojus reikia atlikti išsamią ekonominę analizę. Siekiant įvertinti galimą ekonominį tokio reglamento poveikį, šioje ataskaitoje taikomi kiekybinio modeliavimo metodai.

Mūsų rezultatai rodo, kad privalomas kurjerių-partnerių perklasifikavimas į tradicinius darbuotojus darytų neigiamą poveikį Lietuvos vartotojams, vietos prekybai, platformose veikiantiems asmenims ir valstybės mokestinėms pajamoms.

¹ Maisto pristatymas internetu – Lietuva | Statista, duomenys gauti 2025 m. gegužės mėn.

Įvertinome keturis pagrindinius neigiamus padarinius:

1

Kainos, kurias vartotojai moka už programėlių pagrindu vykdomo pristatymo paslaugas, padidėtų **32–43 proc.** – tai turėtų neproporcingai didelį poveikį mažesnes ir vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams.

2

Padidėjus kainoms, vartotojų paklausa vietos prekybai, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms (toliau – MVĮ), kurios yra Lietuvos ekonomikos pagrindas, sumažėtų **26–76 mln. EUR** (vertinant prarastomis metinėmis pajamomis).

3

Būtų prarasta **5 900–7 000** galimybių užsidirbti² (**70–82 proc.** šiuo metu esančių galimybių), todėl platformose veikiančių asmenų metinės pajamos sumažėtų **6–17 mln. EUR**. Kadangi:

- būtų mažiau lanksčių uždarbio galimybių žmonėms, kurie negali įsipareigoti dirbti pagal tradicinį darbo modelį, ir
- platformos būtų priverstos konsoliduoti esamas darbo valandas, kurios teks mažesniai darbuotojų skaičiui.

4

Valdžios sektoriaus mokestinės pajamos iš verslo (pelno) ir darbuotojų (gyventojų pajamų) mokesčių sumažėtų **2,5–7,9 mln. EUR**, todėl būtų mažiau viešųjų lėšų, kurias būtų galima skirti skirtingoms programoms įgyvendinti ir infrastruktūrai diegti.

² Galimybių užsidirbti skaičius programėlių pagrindu vykdomo pristatymo platformose, kuriose asmenys gali užsidirbti pajamų, apskaičiuotas padalijus bendrą darbo valandų, kurias buvo dirbama, skaičių per savaitę visuose pramonės sektoriuose Lietuvoje iš vidutinio valandų, kuriomis darbuotojai šiuo metu renkasi dirbti (maždaug 7 val. per savaitę), skaičiaus.

Mūsų ataskaita taip pat parengta remiantis nepriklausomų ekspertų atliktomis apklausomis, kuriose pateikta programėlių sistemose veikiančių asmenų ir Lietuvos įmonių nuomonės. Jose pabrėžiama ypatinga veiklos lanksčiomis sąlygomis svarba.

Daugiau kaip **du trečdaliai** kurjerių-partnerių nurodo, kad pagrindinės priežastys, dėl kurių jie bendradarbiauja su platformomis, yra savarankiškumas, galimybė rinktis užduotis ir tai, kad nereikia dirbti pagal nustatytą grafiką ar dirbti konkrečioje darbo vietoje.³

Vietinis verslas, ypač mažosios ir vidutinės įmonės, taip pat mano, kad platformų paslaugos yra labai svarbus kanalas, padedantis patekti į platesnę rinką ir didinti pajamas.

Beveik **kas trečias** prekybininkas teigia, kad neturėdamas galimybės naudotis pristatymo paslaugomis per platformą jis nevykdytų prekybos internetu veiklos.⁴

Galimybė lanksčiai vykdyti veiklą platformose ypač vertinga asmenims, kuriems tradicinės darbo rinkos paslaugų dažnai nepakanka, pavyzdžiui, neįgaliesiems ir asmenims, kurie darbą derina su slauga ir kitais įsipareigojimais. Daugeliui žmonių savarankiška veikla platformoje yra ypač svarbus papildomas pajamų šaltinis.

Panaikinus lankstumą, nustačius darbuotojo statusą, gerokai sumažėtų dalyvavimas programėlių pagrindu vykdomo pristatymo veikloje ir galimybės užsidirbti žmonėms, kuriems labiausiai to reikia. **73 proc.** kurjerių-partnerių nurodo, kad jie svarstyti galimybę nustoti vykdyti pristatymo veiklą programėlių pagrindu, jei teisės aktais būtų panaikinta laisvė patiems savarankiškai pasirinkti šiai veiklai skiriamas valandas, užduotis, transporto priemonę ar maršrutus.

Ne mažiau svarbu ir tai, kad įmonėms, siekiančioms palaikyti ir plėtoti savo veiklą Lietuvoje, skaitmeninės platformos yra gyvybiškai svarbios. Pavyzdžiui, viena skaitmeninė platforma nurodo, kad net **92 %** visų ja besinaudojančių prekybininkų (mažmenininkų ir restoranų savininkų) Europoje sudaro smulkusis verslas, o didžioji dalis pastarųjų nurodo, kad partnerystė su skaitmeninėmis platformomis leidžia pasiekti naujus klientus ir padidinti pajamas⁵. Dėl suvaržytos platformų veiklos šios svarbios ekonominės galimybės vietos įmonėms būtų ribojamos.

Galimybė gyventojams vykdyti savarankišką veiklą ir verslų gebėjimas naudotis platformų technologijomis yra svarbus Lietuvos skaitmeninės ekonomikos augimo variklis. Keičiantis reguliavimo sistemoms, svarbu suderinti dirbančiųjų apsaugą su lankstumu ir inovacijomis, kurios suteikiamos platformomis grindžiamais modeliais.

Tolesniuose šios ataskaitos skyriuose paaiškinama, kaip mes vertiname perklasifikavimo ekonominį poveikį Lietuvos vartotojams, vietos įmonėms ir platformose veikiantiems asmenims.

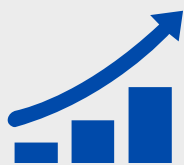
³ „Copenhagen Economics“. 2024 m. Kurjerių-partnerių apklausa – Lietuva.

⁴ „Copenhagen Economics“. 2025 m. Prekybininkų partnerių apklausa.

⁵ „Copenhagen Economics“. 2025 m. Prekybininkų partnerių apklausa. Mažąja įmone laikome įmonę, kurioje dirba 0–49 darbuotojai (ne visą arba visą darbo dieną).

2 Perklasifikavimo poveikis vartotojų kainoms ir paklausai

Iš mūsų atlikto modeliavimo matyti, kad jei Lietuvoje kurjeriai-partneriai būtų perklasifikuoti į tradicinius darbuotojus, vartotojų mokamos kainos už programėlių pagrindu vykdomas pristatymo paslaugas padidėtų **32–43 proc.**⁶

32–43 %

Kainų vartotojams kilimas

Programėlių pagrindu vykdomo pristatymo paslaugos kainos vartotojams išaugtų **32–43 proc.**

Padidėjus programėlių pagrindu vykdomo pristatymo paslaugų kainoms, vartotojai rečiau naudotųsi šiomis paslaugomis ir mieliau pirktų pigesnes alternatyvias prekes ir rinktųsi paslaugas, kurioms padidėjusios kainos poveikio nedarytų.

Tai, kiek didesnės kainos lemia sumažėjusį vartotojų pirkimą, parodo paklausos elastingumas kainų atžvilgiu. Remdamiesi atliktais moksliniais tyrimais, įskaitant „Beacon Economics“⁷ ir „Berkeley Research Group“⁸ tyrimus, taikome įvairius paklausos elastingumo įverčius:

- Konservatyvi **-0,55** elastingumo prielaida, pagrįsta Masačusetse atliktais tyrimais. Tai reikštų, kad kaskart kainai padidėjus 1 proc., vartotojai užsakys 0,55 proc. mažiau prekių ir paslaugų. Pagal šį konservatyvesnį scenarijų vartotojai ne taip smarkiai koreguoja savo išlaidas, todėl poveikis paklausai ir darbo galimybėms bus mažesnis.
- Didesnis elastingumo įvertis **-1,2** (t. y. kaskart kainai padidėjus 1 proc., vartotojai užsakys 1,2 proc. mažiau prekių ir paslaugų). Šia prielaida vadovavosi ir ekonomistai, kurie palaikė uždarbio standartą, taikomą pavežėjimo paslaugų darbuotojams Niujorke.

Prognozuojamą **32–43 proc.** kainų vartotojams padidėjimą padauginame iš paklausos elastingumo kainų atžvilgiu – nuo **-0,55** iki **-1,2** – ir apskaičiuojame, kad programėlių pagrindu vykdomo pristatymo paslaugų paklausa sumažėtų **18–51 proc.**

⁶ Kainų padidėjimo vertinimo metodiką aprašome priede, tačiau pagrindinė mūsų prielaida yra tokia: darėme prielaidą, jog perklasifikuotiems darbuotojams reikės tokio pat grynojo darbo užmokesčio, kaip ir anksčiau.

⁷ T. Osman, Beacon Economics, How many app-based jobs would be lost by converting rideshare and food delivery drivers from independent contractors into employees in the Commonwealth of Massachusetts?: 2022 m. vasario mėn.

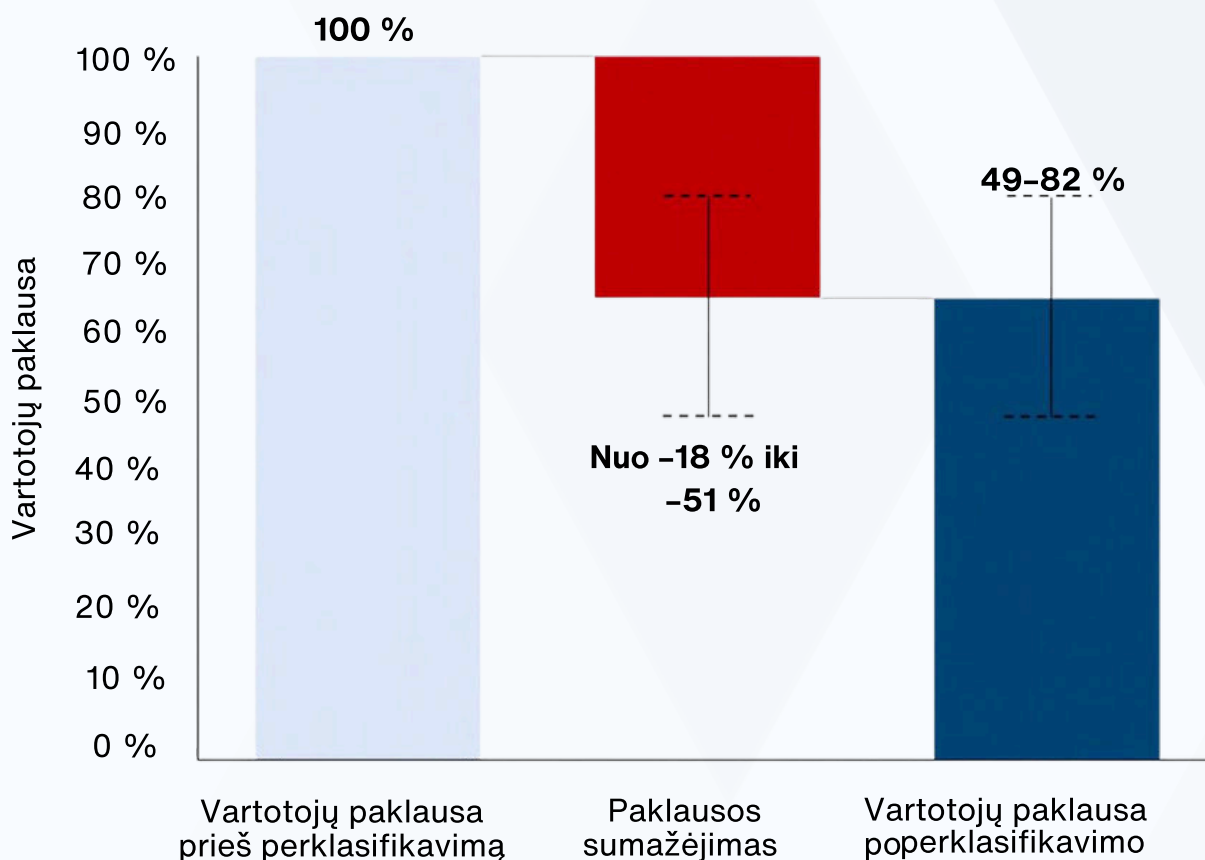
⁸ D. Lewin, W. Hamm, M. Kim, Berkeley Research Group, Analysis of driver jobs if gig economy companies must reclassify drivers as employees rather than independent contractors: 2020 m. gegužės mėn.

↓ ≡
18–51 %

Mažesnė vartotojų paklausa programėlių pagrindu vykdomo pristatymo paslaugoms

Prognozuojame, kad programėlių pagrindu vykdomo pristatymo paslaugų paklausa sumažėtų **18–51 proc.**, nes kainos vartotojams gerokai išaugtų.

1 Pav. Vartotojų paklausa mažėja nuo 18 proc. iki 51 proc.

3 Prekybininkai netektų pajamų

Lietuvoje MVĮ sudaro apie **99,8 proc.** visų įmonių, jose sukuriami iki **72 proc.** visų darbo vietų ir apie **63 proc.** šalies ekonominės pridėtinės vertės.⁹ Vienos apklausos rezultatai rodo, kad **84 proc.** prekybininkų, susijusių su programėlių pagrindu vykdomo pristatymo platformomis Europoje, turi tik **1 arba 2** veiklos vykdymo vietas.¹⁰ Norėdami pasiekti naujų vartotojų, padidinti savo pajamas ir konkuruoti su didelėmis elektroninės prekybos platformomis, šie prekybininkai priklauso nuo programėlių pagrindu vykdomo pristatymo.

Vadovaujantis sektoriaus duomenų analize, Lietuvoje per savaitę per programėlių pagrindu veikiančias platformas vidutiniškai pateikiama daugiau kaip **133 000** užsakymų, iš kurių apie **87 proc.** tenka restoranams ir **13 proc.** – mažmeninės prekybos parduotuvėms. Apskaičiuota, kad iki 2030 m. metinės prekybininkų pajamos, gaunamos naudojantis skaitmeninėmis platformomis, viršys **220 mln. EUR**, o tai atitinka Vidurio ir Rytų Europos pramonės prognozes.¹¹

Tačiau, jei kurjeriai-partneriai būtų perklasifikuoti į samdomus darbuotojus, 2025 m. prekybininkų metinės pajamos dėl sumažėjusios paklausos kristų **26–76 mln. EUR**, o tai visų pirma pajustų mažosios įmonės, kurios nebūtų pajėgios padengti tokių praradimų. Iki 2030 m. šie nuostoliai padidėtų iki **37–107 mln. EUR** dėl kurjerių-partnerių perklasifikavimo ir samdomų darbuotojų statuso suteikimo.¹²

37–107 mln. EUR.

Prekybininkai netektų pajamų

Iki 2030 m. metinės prekybininkų pajamos sumažėtų **37–107 mln. EUR**.

Sumažėjusi paklausa turėtų didelės įtakos vietos įmonių, ypač MVĮ, kurios sukuria didžiąją dalį visų darbo vietų, pajamoms.¹³

⁹ 2025 m. MVĮ šalies informacinis biuletenis | Lietuva

¹⁰ „Copenhagen Economics“. 2025 m. Prekybininkų partnerių apklausa.

¹¹ Maisto pristatymas internetu – Lietuva | Statista, duomenys gauti 2025 m. gegužės mėn.

¹² Prognozuojamas sumažėjimas = prognozuojamos pajamos – [(bazinis sumažėjimas * (1 + CAGR)^{A5})], kur bazinis sumažėjimas yra nuo 26 mln. iki 76 mln. EUR.

¹³ 2025 m. MVĮ šalies informacinis biuletenis | Lietuva

Prekybininkų nuostoliai lemtų **prarastas mokestines pajamas į Lietuvos valstybės biudžetą**. Vadovaudamiesi modeliuojamais 26–76 mln. EUR metiniais pajamų nuostoliais ir darydami prielaidą dėl:

- vidutinės pelno maržos maisto ir mažmeninės prekybos sektoriuose, kuri nustatyta remiantis literatūros apžvalga, besinaudojančių prekybininkų) ir 16 proc. pelno mokesčio tarifo didesnėms įmonėms,
- **6 proc.** pelno mokesčio tarifo mažosioms įmonėms (kurios sudaro 86 proc. platformomis
- **0 proc.** pelno mokesčio tarifo mažosioms įmonėms per pirmąjį mokestinį laikotarpį,¹⁴

prognozuojame, kad metinės valstybės pelno mokesčio pajamos sumažėtų maždaug nuo **1,1 mln. EUR** (mažo poveikio scenarijus) iki **4,0 mln. EUR** (didelio poveikio scenarijus).¹⁵

MVĮ sudaro apie 99,8 proc. visų įmonių, jose sukuriamą iki 72 proc. visų darbo vietų ir apie 63 proc. Lietuvos ekonominės pridėtinės vertės.

2025 m. birželio mėnesį Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2026 m. sausio 1 d. įsigaliosiančius pelno mokesčio pakeitimus, kuriais mažosioms įmonėms taikomi tarifai padidės nuo **6 proc.** iki **7 proc.**, o didesnėms įmonėms taikomi tarifai išaugs nuo **16 proc.** iki **17 proc.** Tuo pat metu nuo vieno iki dviejų mokestinių metų pratęstas atleidimo nuo mokesčio laikotarpis, per kurį naujoms įmonėms taikomas 0 proc. pelno mokesčio tarifas.¹⁶

Nors dėl šio pratęsimo gali būti laikinai atidėti naujų įmonių pelno mokesčio mokėjimai, iš bendro mokesčių tarifų padidėjimo matyti, kad įsigaliojus pakeitimams valstybės biudžeto pajamų netekimai dėl perklasifikavimo veikiausiai būtų dar didesni.

¹⁴ Lietuva – Įmonės – Pelno mokestis

¹⁵ Daugiau informacijos apie PPG metinių pelno mokesčio pajamų nuostolių apskaičiavimo metodiką rasite priede.

¹⁶ Nustatyta, kad pelno mokestis didės iki 17 proc. | Lietuvos Respublikos Seimas – LRS

4 Platformose veikiančių asmenų darbo valandų ir atlygio mažėjimas

Programėlių pagrindu vykdoma pristatymo veikla kurjerius-partnerius pirmiausia traukia dėl didelio lankstumo galimybių. Jie vertina tai, kad gali savarankiškai pasirinkti, kada, kur ir kiek laiko vykdyti veiklą – jiems nereikia įsipareigoti dirbti nustatytomis pamainomis ar prireikus prašyti suteikti laisvo laiko. Dėl šios nepriklausomybės jie gali laisvai priimti užsakymus arba jų atsisakyti, vykdyti veiklą keliose platformose ir derinti savo veiklos grafiką su kitais asmeniniais ar profesiniais įsipareigojimais, pavyzdžiui, mokymosi, slaugos ar kito darbo visu etatu.

Apie **77 proc.** respondentų nurodė, kad svarbiausi pranašumai, dėl kurių pristatymo programėlės skiriasi nuo kitų galimybių užsidirbti, yra laisvė planuoti veiklą, derinant ją su įsipareigojimais ar pomėgiais (pavyzdžiui, kelionėmis, studijomis ar kitais darbais), galimybė pasirinkti, kiek valandų per savaitę pristatinti prekes ar teikti paslaugas, lankstus grafikas, sudarantis sąlygas rūpintis šeimos nariais, ir galimybė bet kada pradėti arba nutraukti veiklą.¹⁷ Šiomis įžvalgomis akcentuojama, kad lankstumas yra ne tik pranašumas, bet ir lemiamas veiksnys, dėl kurio savarankiška veikla platformoje yra perspektyvi ir patraukli daugeliui Lietuvos darbo rinkos dalyvių.

Mūsų analizėje ir modelyje daugiausia dėmesio skiriama „laiko, per kurį vykdoma veikla“ sąvokai, t. y. laikotarpiui, kuriuo kurjeriai-partneriai aktyviai pristato prekes arba keliauja pas prekybininką paimti užsakymų. Manome, kad laikas, per kurį vykdoma veikla, tiksliau atspindi laiką, kurį kurjeris-partneris skiria pristatymui, palyginti su tiesiog bendru programėlėje užregistruotu laiku. Šį skirtumą lemia dvi pagrindinės priežastys. Pirma, kurjeriai-partneriai vienu metu veikia keliose platformose, vadinasi, jie gali būti prisijungę prie daugiau kaip vienos platformos arba net naudotis viena platforma, pristatinėdami prekes pagal užsakymus kitoje platformoje. Susumavus visose platformose praleistą laiką, gali būti nustatytas per didelis tikrasis laikas, per kurį vykdoma veikla.

Antra, daugelis kurjerių-partnerių lieka prisijungę prie platformos net tada, kai neatlieka užduočių, ir dažnai tą laiką skiria kitai veiklai. Pavyzdžiui, apie **34 proc.** kurjerių-partnerių neaktyviuoju laikotarpiu užsiima asmenine veikla, pavyzdžiui, klausosi muzikos, tinklalaidžių ir žiūri TV programas; **29 proc.** nurodo, kad šį laiką išnaudoja atsakinėdami į el. laiškus ir skambučius; daugiau kaip **20 proc.** tvarko asmeninius reikalus, pavyzdžiui, perka maisto produktus ar veža šeimos narius, o kai kurie šį laiką išnaudoja mokymuisi.¹⁸

¹⁷ „Copenhagen Economics“. 2024 m. Kurjerių-partnerių apklausa – Lietuva.

¹⁸ „Copenhagen Economics“. 2024 m. Kurjerių-partnerių apklausa – Lietuva.

Atsižvelgiant į tokį lankstų platformos prieinamumą, bendras laikas, kai prisijungta prie platformos, viršytų faktinį veiklos valandų skaičių. Todėl, remiantis laiku, per kurį vykdoma veikla, galima tiksliau ir politikos atžvilgiu aktualiau įvertinti veiklą platformoje. Nustatėme, kad kiekvieną aktyvios veiklos valandą kurjeriai-partneriai vidutiniškai gauna apie **10,55 EUR** pajamų atskaičius išlaidas.¹⁹ Minimalus valandinis darbo užmokestis Lietuvoje šiuo metu yra **6,35 EUR**, vadinasi, kurjeriai-partneriai pagal šį parametą uždirba maždaug **66 proc.** daugiau už teisės aktais nustatytą minimalų valandinį darbo užmokestį.²⁰

Kai programėlių pagrindu veikiančios pristatymo įmonės gaus mažiau užsakymų, kurjeriams-partneriams teks mažiau veiklos valandų ir tiek įmonės, tiek kurjeriai-partneriai gaus mažiau pajamų.

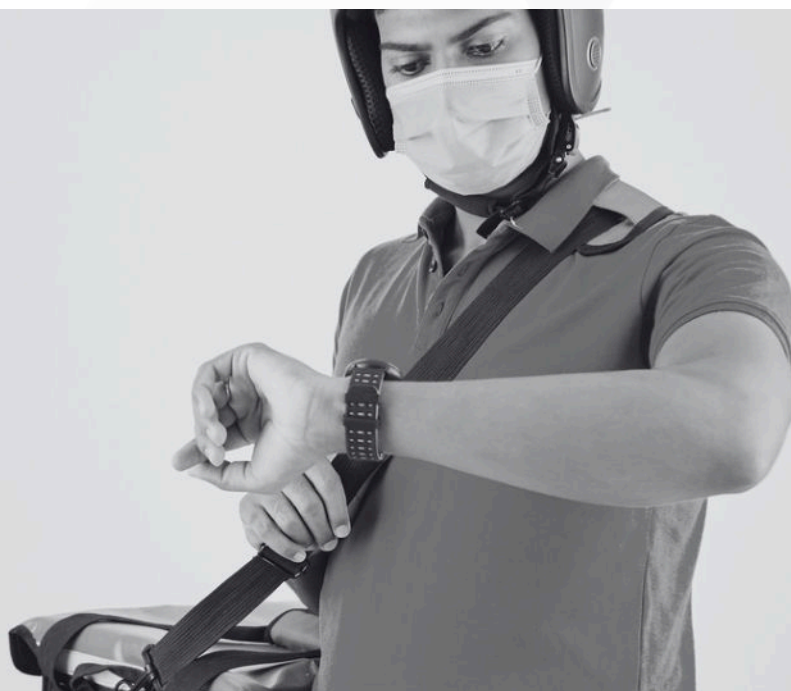
Vadovaudamiesi šio sektoriaus Lietuvoje duomenų analize, apskaičiavome, kad šiuo metu per pristatymo programėles veiklą vykdantys kurjeriai-partneriai įvairiose platformose per savaitę užsakymų pristatymams skiria daugiau kaip **62 000 valandų**. Jei dėl aukštesnių kainų, kurias lemtų asmenų perklasifikavimas į samdomus darbuotojus, sumažėtų pristatymo paslaugų paklausa, bendras veiklai skiriamų valandų skaičius šiame sektoriuje gerokai sumažėtų.

Konkrečiai, pagal kainų elastingumo scenarijus nuo -0,55 iki -1,2 ir 32–43 proc. kainų padidėjimo scenarijus, veiklai skiriamų valandų skaičius per savaitę šiame sektoriuje galėtų sumažėti nuo **11 000 iki 32 000**.

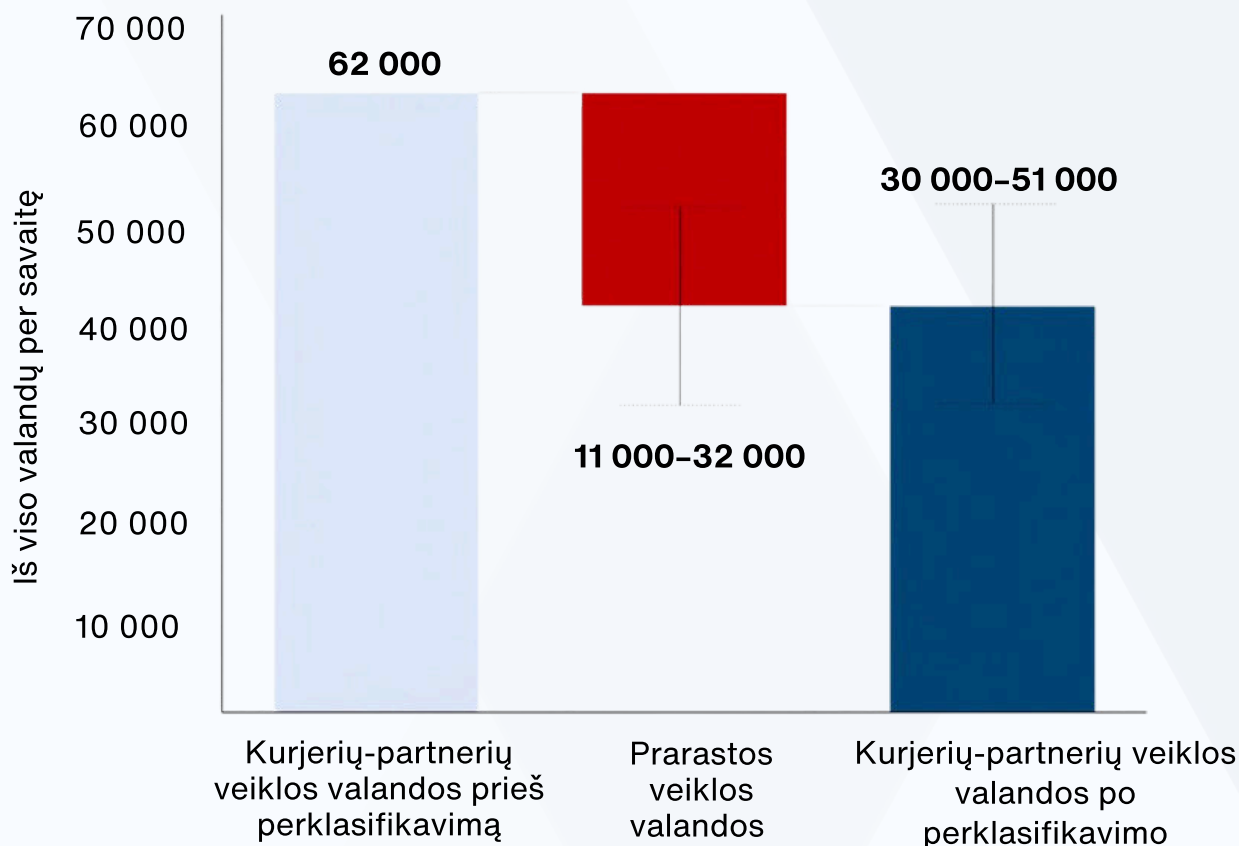
11 000 iki 32 000

Mažiau veiklos valandų per savaitę
Bendras veiklos valandų skaičius per savaitę sumažėtų nuo **11 000** iki **32 000**

¹⁹ Kornelio universiteto autoriai nustatė, kad platformos darbuotojų išlaidos sudaro vidutiniškai 10 proc. jų bendrųjų pajamų. L. Hyman ir kt. (2020). [Platform driving in Seattle](#).

²⁰ Darbo užmokestis Lietuvoje | [Leinonen Group](#)

2 Pav. Iki 32 000 valandų, kurias kurjeriai-partneriai gali dirbti per savaitę, mažiau**Praradus veiklos valandų, mažėtų kurjerių-partnerių pajamos**

Jei apimtys per 52 savaites sumažėtų po 11 000–32 000 valandų per savaitę, kurjerių-partnerių uždarbis gerokai kristų. Jei vidutinis jų valandinis atlygis siekia 10,55 EUR (atėmus išlaidas), programėlių platformose veikiančių asmenų bendras prarastas metinis uždarbis (atėmus išlaidas) sudarytų nuo **6 iki 17,5 mln. EUR**.

Šie galimi nuostoliai kelia ypatingą susirūpinimą, nes daugelis kurjerių-partnerių šį lankstų veiklos modelį renkasi norėdami išlaikyti savo namų ūkius, padidinti pajamas arba suderinti daugybę skirtingų pareigų. Pavyzdžiui, paklausti apie savo finansinius tikslus, susijusius su pristatymo veikla, **41 proc.** kurjerių-partnerių atsakė, kad jie tai daro norėdami sutaupyti, **36 proc.** – išlaikyti šeimą, **20 proc.** – grąžinti skolas, o **17 proc.** – finansuoti savo studijas.²¹

Sumažėjusios kurjerių-partnerių asmeninės pajamos taip pat turėtų įtakos viešiesiems finansams, nes žemesnės pajamos lemtų mažesnes gyventojų pajamų mokesčio (GPM) įmokas. Mūsų vertinimu, dėl to Lietuvos valstybės biudžetas galėtų patirti nuo **1,2 mln. iki 3,5 mln. EUR** metinių GPM pajamų netekimų.²²

²¹ „CopenhagenEconomics“. 2024 m. Kurjerių-partnerių apklausa – Lietuva. Šie skaičiai nenurodo vienareikšmių atsakymų, nes daugelis kurjerių pasirinko kelis finansinius tikslus.

²² Darome prielaidą, kad vidutinis pagal pristatymo programėlę dirbantis asmuo uždirba mažiau nei 126 532 EUR per metus, t. y. pajamų lygis atitinka mūsų duomenis, todėl jam taikomas standartinis 20 proc. GPM tarifas.

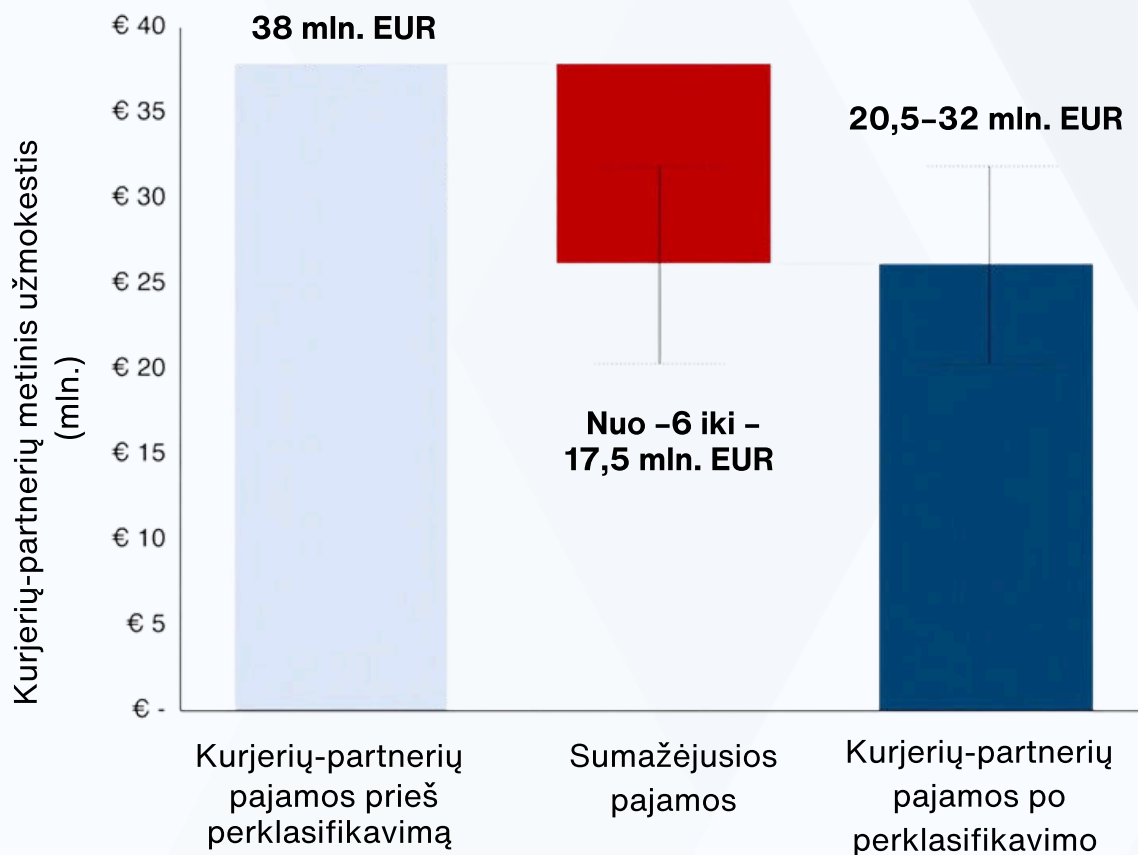

**6 iki 17,5
mln. EUR**

Sumažėjusios metinės pajamos

Apskaičiavome, kad darbuotojų metinės pajamos sumažėtų **nuo 6 iki 17,5 mln. EUR** (atskaičius išlaidas).

3 Pav. Iki 17,5 mln. EUR negautų pajamų per metus (atskaičius išlaidas)

5 Mažiau galimybių užsidirbti

Vadovaudamiesi dabartiniu paklausos lygiu, vertiname, kad Lietuvoje yra daugiau kaip **8 500** galimybių užsidirbti naudojantis programėlių pagrindu vykdomo pristatymo paslaugų platformomis. Tai grindžiama įvertinus bendrą valandų, kurias buvo vykdoma veikla, skaičių per savaitę šiame sektoriuje, jį padalijus iš vidutinio valandų, kurias kurjeriai-partneriai šiuo metu renkasi vykdyti veiklą (maždaug 7 val. per savaitę), skaičiaus.

Kaip parodyta anksčiau, numatoma, kad dėl pristatymus per programėlę vykdančių asmenų perklasifikavimo padidėtų kainos vartotojams ir dėl to sumažėtų paklausa.

Tai turėtų reikšmingų pasekmių Lietuvos gyventojams, kurie, norėdami lanksčiai vykdyti veiklą ir užsidirbti, naudojami programėlių pagrindu vykdomo pristatymo platformomis.

Perklasifikavimo poveikį galimybėms užsidirbti modeliujame **per du veiksnius:**

Pradiniai nuostoliai dėl mažesnės paklausos

Kylant kainoms, vartotojai rečiau naudotųsi programėlių pagrindu vykdomo pristatymo paslaugomis, todėl veiklą vykdančiams asmenims tektų mažiau veiklos valandų. Iš mūsų modelio matyti, kad kurjeriams-partneriams, juos perklasifikavus į samdomus darbuotojus, tenkančių valandų skaičius sumažėtų **11 000–32 000 valandų**. Jei platformos išlaikomi darbuotojai galėtų ir toliau vykdyti veiklą apie **7 valandas** (aktyvaus laiko) per savaitę, būtų prarasta **nuo 1 500 iki 4 400** galimybių užsidirbti, t. y. vien dėl mažesnės paklausos būtų prarasta **18–51 proc.** dabartinių galimybių užsidirbti.

Antriniai nuostoliai dėl nustatytų grafikų

Perklasifikavus kurjerius-partnerius į samdomus darbuotojus, būtų atimta lankstumo galimybė, dėl kurios jie gali užsidirbti pinigų savo sąlygomis. **77 proc.** kurjerių-partnerių sutinka, kad veikla platformoje jiems suteikia galimybę laisvai planuoti savo laiką, derinti jį su kita veikla (pvz., pomėgiais, kelionėmis, treniruotėmis, studijomis ir kt.). **74 proc. respondentų** teigia, kad galimybė nuspręsti, kiek valandų per savaitę skirti šiai veiklai, yra pranašumas, kurio nesuteikia kitos galimybės užsidirbti.²³

Jei kurjeriai-partneriai Lietuvoje būtų perklasifikuoti į samdomus darbuotojus, platformos, siekdamos valdyti sąnaudas ir efektyvumą, veikiausiai taikytų būtiniausius reikalavimus dėl pamainų ir nustatytų grafikų. Pagal tokį scenarijų kurjeriai-partneriai nebegalėtų dirbti kelias valandas per savaitę arba savo nuožiūra naudotis keliomis programėlėmis.

Šiuo metu nenustatytas minimalus valandų, kurias kurjeriai-partneriai privalo skirti užsakymų pristatymo veiklai, skaičius ir dauguma jų renkasi tam skirti mažiau nei **7 valandas** per savaitę.

Manome, kad sumažėjusį laisvų valandų skaičių įmonės konsoliduos į oficialius ne visos darbo dienos (**20 valandų** per savaitę) ir visos darbo dienos (**40 valandų** per savaitę²⁴) etatus.²⁵ Ši prielaida yra konservatyvesnė nei mūsų kolegų iš Kalifornijos (minėta pirmiau) prielaida – jie mano, kad pavėžėjimo ir pristatymo įmonės reikalautų, kad visi darbuotojais tapę kurjeriai-partneriai dirbtų **40 valandų** per savaitę.²⁶

Mažesnę darbo valandų skaičių konsolidavus į pusę visos darbo dienos ir pusę ne visos darbo dienos etatus, savaitinių galimybių užsidirbti skaičius sumažėtų dar **1 500–2 600 etatų**, todėl antriniai nuostoliai sudarytų **6 000–7 000** galimybių. Vadinas, kurjerių-partnerių, galinčių užsidirbti programėlių pagrindu vykdomo pristatymo platformose, skaičius sumažėtų **70–82 proc.**

²³ „Copenhagen Economics“. 2024 m. Kurjerių-partnerių apklausa – Lietuva.

²⁴ Pramonės sektorių duomenų pagrindu PPG atlikta analizė.

²⁵ Vadovaudamiesi ankstesniais moksliniais tyrimais darome prielaidą, kad laikas, per kurį vykdoma veikla, sudaro apie 75 proc. viso laiko, kurį kurjeriai-partneriai praleidžia prisijungę prie programėlės.

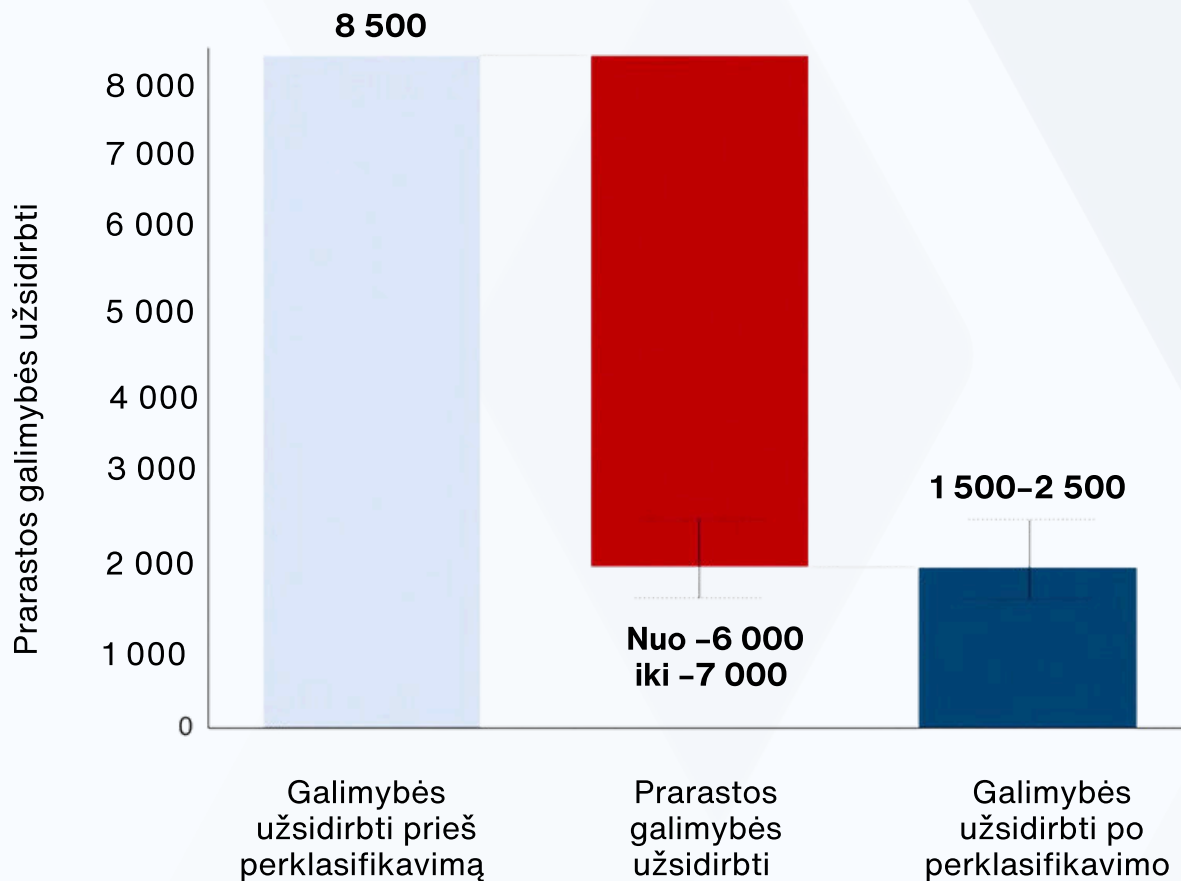
²⁶ Perskaičiuota iš laiko, per kurį vykdoma veikla, į visą laiką, kai yra prisijungta prie programėlės.

↓
6,000–7,000

Galimybių užsidirbti praradimai

Būtų prarasta **6 000–7 000** galimybių užsidirbti pristatant pagal programėlę, t. y. būtų prarasta **70–82 proc.** dabartinių galimybių užsidirbti.

4 Pav. Prarasta 70–82 proc. galimybių užsidirbti

6 Priedas: metodika

Mūsų modeliavimo metodas grindžiamas „Beacon Economics“ (2022 m.)²⁷ (nagrinėjamas programėlių pagrindu veikiančių pavežėjimo paslaugų ir pristatymo darbuotojų perklasifikavimo poveikis Masačusetso valstijoje JAV) ir „Berkeley Research Group“ (BRG) 2020 m. ataskaitoje²⁸ pateiktomis metodikomis dėl Kalifornijoje programėlių platformose veikiančių vairuotojų ir pristatymo darbuotojų darbo vietų praradimo.

Pasitelkiame nuosavus, apibendrintus sektoriaus duomenis, kurie padeda įvertinti kurjerių-partnerių skaičių visose programėlių pagrindu vykdomo pristatymo platformose Lietuvoje trijų mėnesių laikotarpiu, įskaitant jų veiklos valandas ir uždarbį. Taip pat analizuojame to paties laikotarpio prekybininkų užsakymų ir pajamų duomenis.

Pirmiausia įvertiname, kiek išaugs kainos vartotojams. Kainos didės atsižvelgiant į padidėjusias darbdaviams tenkančias su reguliavimu susijusias išlaidas, kurias apskaičiavome trimis etapais:

1. Didensio bendrojo darbo užmokesčio po perklasifikavimo įvertinimas, kurį būtina atlikti, kad būtų išlaikytas kurjerių-partnerių grynasis užmokestis prieš perklasifikavimą, atsižvelgus į didesnį pajamų mokestį:

$$\text{Bendrasis darbo užmokestis} = \frac{\text{Grynasis darbo užmokestis prieš}}{1 - t},$$

čia t yra gyventojų pajamų mokesčio (GPM) ir socialinio draudimo įmokų (SDĮ) tarifų suma.²⁹

2. Pridedamos darbdavių mokamos socialinės įmokos po perklasifikavimo nuo bendrojo darbo užmokesčio:

$$\text{Bendros išlaidos} = \text{Bendrasis darbo užmokestis} \times (1 + c);$$

čia c yra darbdavio įmokos tarifas.³⁰

3. Galiausiai, apskaičiuojamas darbdavio sąnaudų padidėjimas:

$$\text{Sąnaudų padidėjimas} = \frac{\text{Bendros sąnaudos} - G_0}{G_0},$$

čia G_0 yra bendrasis užmokestis, mokamas pagal senąjį (savarankiškai dirbančių asmenų) modelį.

²⁷ T. Osman, Beacon Economics, How many app-based jobs would be lost by converting rideshare and food delivery drivers from independent contractors into employees in the Commonwealth of Massachusetts?: 2022 m. vasario mėn.

²⁸ D. Lewin, W. Hamm, M. Kim, Berkeley Research Group, Analysis of driver jobs if gig economy companies must reclassify drivers as employees rather than independent contractors: 2020 m. gegužės mėn.

²⁹ GPM ir SDĮ Lietuvoje yra atitinkamai 20 proc.

³⁰ Daroma prielaida esant 2,49 %.

Tuomet darome prielaidą, kad įmonės perkels dalį ar visą modeliuojamą sąnaudų padidėjimą vartotojams. Vartotojai į didesnes kainas reaguoja rečiau naudodamiesi programėlių pagrindu vykdomo pristatymo paslaugomis.

Modeliuojame du scenarijus: bazinį atvejį ir nepalankų atvejį.

Bazinis atvejis

Šis scenarijus – tai mažiausias poveikis, kuris tikėtinas po darbo santykių perklasifikavimo. Konservatyviai darome prielaidą, kad sąnaudų padidėjimas iš dalies (75 proc.) prisidės prie kainų vartotojams padidėjimo ir kad vartotojų kainų elastingumas bus $-0,55$, t. y. kaskart kainoms padidėjus 1 proc., vartotojų paklausa sumažės 0,55 proc.

Nepalankusis atvejis

Šis scenarijus rodo galimą didesnį neigiamą poveikį. Darome prielaidą, kad sąnaudų padidėjimas visapusiškai (100 proc.) prisidės prie išaugusių kainų vartotojams ir kad vartotojų kainų elastingumas bus $-1,2$, t. y. kaskart kainoms padidėjus 1 proc., vartotojų paklausa sumažės 1,2 proc.

Mažesnė vartotojų paklausa reiškia, kad prekybininkai negaus tiek pajamų, kiek anksčiau. Dėl to sumažės vietos įmonių pajamos, nes jos per programėlių pagrindu vykdomo pristatymo platformas parduos mažiau prekių.

Valstybės pajamų praradimą dėl sumažėjusių prekybininkų pardavimų skaičiuojame pagal formulę:

$$\text{Mokestinių pajamų praradimas} = (X \times ((1 - EBR) \times 86\%) \times 6\%) + (((X \times 14\%) \times PM) \times 16\%);$$

čia X yra prekybininkų pajamų sumažėjimas, 86 % – mažųjų įmonių dalis pristatymo programėlėse, 6 % – mažųjų įmonių pelno mokesčio procentinė dalis, 14 % – vidutinių ir didelių įmonių dalis, PM – mažmeninės prekybos ir maisto pristatymo įmonių pelno marža Lietuvoje, o 16 % – vidutinių ir didelių įmonių pelno mokestis nuo pelno.

EBR yra įmonių steigimo rodiklis; jį naudojame kaip mažųjų įmonių, kurioms pirmaisiais veiklos metais taikomas 0 proc. pelno mokesčio tarifas, rodiklį. 2022 m. Lietuvos EBR sudarė 18,3 proc.³¹

Be to, dėl mažesnio užsakymų per platformas skaičiaus sumažėja per programėles pristatymo veiklą vykdančių asmenų aktyvių valandų skaičius, bendras jų uždarbis ir galimybių užsidirbti skaičius. Platformoje veikiantiems darbuotojams taip pat būtų taikomi nustatyti darbo laiko grafikai (konservatyviai darome prielaidą, kad pusė asmenų, kurie būtų įdarbinti platformoje, turės dirbti ne visą darbo dieną, o pusė – visą darbo dieną), todėl sumažėtų daugelio asmenų galimybės užsidirbti, nes įmonės

³¹ Struktūrinės verslo statistikos apžvalga | Eurostat

būtų priverstos įdarbinti tik dalį pradinio asmenų skaičiaus ir reikalauti, kad kiekvienas jų dirbtų ilgesnes nustatytas pamainas.

Todėl mažesnis darbo valandų skaičius (dėl mažesnės vartotojų paklausos) būtų paskirstytas daug mažesniame darbuotojų skaičiui.

Paprastiau tariant, mažesnį pyragą pasidalys mažiau kurjerių-partnerių.

Paprašius galima gauti papildomos informacijos apie mūsų metodiką.

PPG

PRAGMATIC
POLICY
GROUP

„Pragmatic Policy Group LLC“ stengiasi užtikrinti, kad šioje publikacijoje pateikta informacija būtų tiksli ir naujausia, tačiau negarantuoja, kad ji yra tiksli, patikima, naujausia, išsami ar tinkama. Šiame leidinyje pateikta informacija nėra laikytina teisine, finansine ar kita profesine konsultacija. Rekomenduojama kreiptis dėl individualių teisinių ar profesinių konsultacijų, pritaikytų jūsų konkrečiai situacijai. „Pragmatic Policy Group LLC“ neprisiima jokios atsakomybės už bet kokius nuostolius, nepriklausomai nuo jų priežasties (įskaitant neatsargumą), susijusius su arba tiesiogiai ar netiesiogiai kylančius iš naudojimosi šio leidinio turinio ar pasitikėjimu juo. „Pragmatic Policy Group LLC“ turi visas autorių teises į šį leidinį. Jokia šio dokumento dalis negali būti kopijuojama, platinama ar atgaminama jokių būdu be raštiško „Pragmatic Policy Group LLC“ leidimo.

Oliver Browne

Vyriausiasis ekonomistas

pragmaticpolicygroup.com

oliver@pragmaticpolicygroup.com

+1 646 265 3758